

VI

Olin saanut tiedon Mihailin kuolemasta kolme päivää aikaisemmin. Kuulusteltavakseni oli valikoitunut kaksi sotamiestä, jotka olivat paenneet Inkerin puolelta kenraali Rodzjan-
kon Pohjoisarmeijakunnasta. Kertomansa mukaan heidät oli otettu palvelukseen väkisin, ja he olivat lähteneet pakoon heti tilaisuuden tullen. Miehet olivat päättäneet suunnata Suomeen.

Karkureiden kertomus oli vaikuttanut uskottavalta, sillä he olivat osanneet nimetä yksikkönsä yhtäpitävästi niihin tietoihin, joita meillä oli valkoisista venäläisjoukoista. Kysyessäni esimiesten nimiä he vastasivat komppanian päällikön olleen kuolemaansa asti huhtikuun lopulle luutnantti Stepanov. Tämä oli haavoittunut, saanut pahan haavakuumeen ja kuollut muutaman päivän kuluttua. Ennen kuin uutta päällikköä oli ehditty nimetä, oli kaksikko hyödyntänyt syntyneen sekavan tilanteen ja karannut.

Pyysin miehiä kuvailemaan Stepanovin ikää ja ulkonäköä ja vakuutuin, että kyseessä täytyi olla Mihail. Tieto ei ollut minulle kovin suuri järkytys. Olin etääntynyt Mihailista yhteisten Pietarin lapsuusvuosiemme jälkeen ja tapahtumat Tukholmassa olivat vain vahvistaneet tuota tunnetta. Viimeiseksi jäänyt tapaamisemme Terijoella oli ollut lyhyt ja asiallinen. Käytyäni Helsingissä kertomassa pikamuutostani raja-
maahan Ainolle ja vanhemmilleni – muuton syyksi olin esittänyt yllättäen tarjoutuneen tilaisuuden astua isänmaan palvelukseen – Mihail oli jo lähtenyt Perkjärvelle.

Ensimmäinen ajatukseni oli ollut mennä oitis esittämään surunvalittelut Svetlanalle, mutta harkittuani asiaa en ollutkaan tehnyt niin. Olin nimittäin ymmärtänyt, että tapahtunut sitoisi hänet entistä tiukemmin minuun. Rahaa olin Svetalle palkastani jo antanut ruoan ostamiseen, vaikka huoma-

sinkin, kuinka vaikeaa hänen oli upseerintyttärenä ja aateli-sena ottaa vastaan ulkopuolista apua.

Svetlana piti erityisesti maidosta ja kananmunista. Niitä hän sai hankittua Kivennavalla sijaitsevasta Lintulan luostarista. Sisar Aleksandra kävi viikoittain myyntimatkoilla Terijoella; hän oli meille tuttu jo huolettomilta Terijoen kesiltä. Aleksandra toimitti elintarvikkeita myös komendanttuuriin. Tunsin häntä kohtaan sympatiaa, sillä vaikka hän ontui vielä pahemmin kuin minä, oli hän aina hyväntuulinen.

En ollut kertonut Mihailista Svetalle vielä lainkaan, vaan kirjoittanut kirjeet Ainolle ja isälleni. Jos isä lähettäisi minulle rahaa, olin päättänyt ensin välittää suru-uutisen Svetlanal-le ja sitten kosia häntä. Sveta oli järkevä nainen. Ilman Mihailia hän olisi Terijoella yksin, varattomana, vailla tulevaisuutta ja mahdollisuutta lähteä mihinkään. Hänellä ei paikkakunnalla ollut muita hyviä tuttavuuksia kuin minut. Svetlanaa saat-taisi varattomana uhata jopa karkotus takaisin Venäjälle. Uskoin, että kun Sveta ymmärtäisi tilanteen, hän pitäisi avio-liittoa kanssani varsin hyvänä vaihtoehtona. Puolisonani hän saisi Suomen kansalaisuuden ja voisimme lähteä pois nyt niin ankealta Terijoelta. Helsinkiin tai aivan mihin tahansa. Opiskelisin tutkintoni loppuun, minusta tulisi ehkä tuomari tai nimismies, kenties saisimme lapsia... Haaveissani mahdollisuudet vaikuttivat rajattomilta. Ainolle en kertoisi asiasta, ennen kuin se olisi varma. Jossain syvällä alitajunnassani nimittäin epäilin, ettei kaikki välttämättä menisi niin kuin olin suunnitellut. Siksi kirjoitin Ainolle niin kuin kirjoitin – minä varmistin selustani.

Puoliltpäivin seisoin Terijoen kreikkalaiskatolisen kirkon tornissa yhdessä Agarin ja Sarinin kanssa. Minulle kiipeäminen torniin oli tietenkin ollut hidasta, mutta kapteeni ja komendantti kirmasivat jyrkät portaat ylös vauhdikkaasti. He halusivat tähytellä taistelulaivojen liikkeitä merellä. Olin jo aamulla neuvotellut englantilaisille uutta asuinpaikkaa, ja päässyt alustavaan sopimukseen Villa Saharov-nimisen huvilan vuokraamisesta, jos Agar sen kelpuuttaisi.

Agarilla oli mukanaan kaukoputki ja Sarinilla kiikarit.

Niiden avulla erotimme Krasnaja Gorkaa tulittavat suuret taistelulaivat. Jyminä niiden tykeistä kantautui tyynellä merellä voimakkaana.

– Häpeällistä nähdä, kuinka venäläiset tappavat toisiaan, sanoi Agar.

– Linnakkeen väki on inkeriläistä, ei venäläistä, korjasi Sarin. – He taistelevat itsenäisyydestään. Teidän olisi autettava heitä välittömästi, kapteeni Agar! Saisitte ehkä kapinan leviämään myös Kronstadtin, ja sitten tie olisi avoinna Pietariin. Tukemalla nyt Krasnaja Gorkan kapinaa voisitte muuttaa historian kulkua ja murskata bolsevikit.

– Käsitän sen, vastasi Agar kiivaasti. – En vain voi toimia ilman määräyksiä, vaikka haluaisinkin!

Laskeuduimme tornista ja lähdimme Agarin kanssa tutustumaan Villa Saharoviin.

– Hall on lähettänyt tiedustelun Salaisen palvelun johtajalle Lontooseen, kertoi kapteeni päästyämme kuuloetäisyyden päähän Sarinista. – Pyydän häneltä hyökkäyslupaa sivuuttaen amiraali Cowanin Koivistolla kokonaan.

Huomasin Agarin olevan vallitsevasta tilanteesta huolissaan. Hän oli selvästi päättänyt käyttää kaikki keinot voidakseen auttaa linnakkeen kapinallisia.

Villa Saharovia kapteeni piti hyvänä majapaikkana. Se oli riittävän tilava, kaksikerroksinen huvila aivan rannan tuntumassa. Sovimme omistajan, venäläisen emigrantti Saharovin kanssa vuokraksi 3600 markkaa kuussa ja menimme sitten pursiseuran talolle, jossa Beeley ahkeroi moottorin kimpussa. Paikalla oli myös Hall, joka oli saanut sähkeen Lontoosta. Sen luettuaan Agar kirosi ja näytti paperin minulle. Sähkeessä kiellettiin hyökkäys ilman suoraa käskyä Cowanilta.

– Lähettäkää uusi sähke! Sanokaa, että tilanne täällä on epätoivoinen, ja että pyydän paikalle lisää CMB-veneitä. Nyt minun on lähdettävä Koivistolle noutamaan Kendallin venettä, jotta saamme Sokolovin ja agenttimme pois Petrogradista. Sakari, etsi sinä Virolainen käsiisi ja ylipuhu hänet uudelle matkalle. Sano, että rahaa ja rommia kyllä järjestyy.

Agar kiirehti pois. Broadbent oli järjestänyt hänelle kyy-

din Koivistolle Terijoen ainoalla autolla. Lähdin etsiskelemään salakuljettajaa ja löysin hänet kotoaan. Virolainen kuorsasi raskaasti ja hänen vieressään lattialla lojui tyhjä rommipullo. Tönnön miehen hereille, lupasin taas kohmeloryypyt englantilaisten luona, ja kerroin Agarin terveiset lähdöstä uuteen tehtävään seuraavan päivän iltana.

– Mie harkihen asjaa, sanoi Virolainen. – Vaa se ei enää käy, jot aletaakii yllättäi sotimaa!

Kendallin CMB4-vene saapui Terijoelle seuraavana päivänä. Agarilla oli mukanaan luutnantti Hampsheir ja kaksi matruusia Koivistonsalmen eskaaderista. Matruusien oli jatkossa tarkoitus avustaa huvilan töissä ja vartioida veneitä. Kapteeni kertoi venettä matkalla tulitetun Inonniemen rannikolta, ampujien oli täytynyt olla suomalaisia. He olivat varmaankin luulleet alusta venäläiseksi.

Päivän mittaan tykkituli merellä taukosi. Kiipesimme Agarin kanssa jälleen kirkontorniin tähyttämään ja löysimme sieltä komendantti Sarinin. Huomasimme, että venäläiset vetivät suuria taistelulaivojaan pois Krasnaja Gorkan edustalta. Sarin piti tätä huolestuttavana merkinä; olisiko linnake jo antautunut? Hänen saamiensa tietojen mukaan bolševikit olivat aloittaneet myös voimakkaan maahyökkäyksen Krasnaja Gorkaa vastaan.

Asia selvisi hetken tähytetyämme. *Petropavlovsk* ja *Andrei Pervozvannyi* ajoivat Kronstadtin satamaan, mutta niiden tilalle neljä hävittäjää saattoi saman tien merelle panssariristeilijä *Olegin*. Se oli taistelulaivojen jälkeen Venäjän Itämeren laivaston voimakkain alus. *Oleg* otti taistelulaivojen paikan ja alkoi tulittaa linnoitusta kuuden tuuman tykeillään. Linnake ei siis ollut vielä antautunut, mutta pitkään se ei tulisi kestäämään.

Illalla Agar, Beeley, Hampsheir ja Virolainen lähtivät jälleen matkaan kohti Petrogradia Kendallin veneellä. Taivas oli pilvessä ja sadekuurot vihmoivat meren pintaa. En nyt jäänyt englantilaisten kanssa odottelemaan veneen paluuta, koska vähille jääneet unet alkoivat väkisin vaatia veroaan.

Kävelin jälleen komendantuuriin Stepanovien huvilan ohi, mutta nyt yläkerran ikkunaa peittivät valkoiset verhot.